

Innleiðing

Skipulagning grænna íþróttaviðburða

Hvernig íþróttir hafa áhrif á umhverfið

All sem við gerum hefur áhrif á umhverfið okkar, hvort sem við verðum þess vör eður ei. Þá hafa sumar aðgerðir meiri áhrif á umhverfið en aðrar. Íþróttahreyfingin er þessu ekki undanskilin; hver íþrótt hefur ólík áhrif á umhverfið. Síðustu áratugi hefur orðið vitundarvakning um umhverfið, þrátt fyrir það hefur breyting innan íþróttaiðnaðarins verið mjög lítil.

Þú fjallaði um þann mikilvæga þátt sem íþróttir geta haft í framtíð loftslagsbreytinga, bæði með þeim áhrifum sem íþróttir hafa á samfélagið og þeirra eigin losun gróðurhúsalofttegunda. Íþróttaiðnaðurinn er gríðarlega stór og svæði hans mjög mismunandi. Innan hvernar íþróttahreyfingar er hægt að grípa til aðgerða til að draga úr slæmum áhrifum hennar á umhverfið, bæði á vettvangi atvinnu- og áhugamanna. Þegar horft er til atvinnuþróttar er mikilvægt að skoða einnig áhrif áhorfenda. Á Ólympíuleikunum í Ríó 2016 losnuðu áhorfendur 3,6 milljónir tonna af koldíoxíði í andrúmsloftið og á HM í Rússlandi 2018⁶ var sú tala 2,16 milljónir. Með þær tölur í huga er auðvelt að einblína á neikvæða þætti þróttar og hvernig við höfum áhrif á umhverfið. Þó er líka mikilvægt að skoða jákvæðu áhrif þeirra. Samtökin *Sail of Change* halda því fram að íþróttir utandyra auki tengsl fólks við sitt nærumhverfi. Eftir því sem fleiri búa í borgum og njóta minni útiveru þá hefur þessi tenging milli fólks og náttúru dofnað⁷.

Góðar aðgerðir

Gott er að skoða aðgerðir íþróttaiðnaðarins undanfarin ár á alþjóðavettvangi, líkt og Ólympíuleikarnir, sem hafa það markmið að vera kolefnisneikvæð á Ólympíuleikunum 2030⁸. Þetta sýnir að verið er að grípa til aðgerða á efsta stigi þróttar til að berjast gegn umhverfisbreytingum en slíkar aðgerðir má einnig sjá á smærri skala. Sem dæmi má nefna íþróttafélagið Forest Green Rovers, en þar var innviðum félagsins breytt til að gerast umhverfisvænni⁹. Önnur félög og iðnaður þurftu að grípa til aðgerða vegna loftslagsbreytinga, t.a.m. golfvellir í Las Vegas þar sem vatnsskortur leiddi til þess að völlum var breytt í gervigras til að minnka vatnsnotkun vallarins. Allar þessar aðgerðir eru eitthvað sem önnur félög geta horft á og lagað að sínum eigin rekstri að einhverju leyti¹⁰.

Frekri upplýsingar sjá [Íþróttar- og umhverfisþjálfunarpakkanum – 4. eining](#).

⁶ [Youth Envoy- Environment Climate Change](#)

⁷ [Sports and Nature on the Same Team](#)

⁸ [Addressing Climate Change Through Sport, UN](#)

⁹ [Another Way- FGR](#)

¹⁰ [New golf courses can't use Colorado River water, Las Vegas board says](#)

Möguleikar þátttöku íþróttahreyfingarinnar í umhverfisvernd

Möguleikar þátttöku íþróttahreyfingarinnar í umhverfisvernd og sjálfbærri þróun eru skoðuð í þessum hluta. Íþróttir eru áhrifaríkt tæki til að stuðla að því að ná heimsmarkmiðunum, svo sem að berjast gegn loftslagsbreytingum og stuðla að félagslegri þátttöku. Sameinuðu þjóðirnar hafa samþykkt aðgerðaráætlun íþróttar til umhverfisverndar (e. Sports for Climate Action Framework) sem miðar að því að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda innan íþróttageirans og auka loftslagsvitund. Alþjóðaólympíunefndin hefur einnig gegnt lykilhlutverki í að stuðla að sjálfbærri þróun með aðstoð íþróttar.

Íþróttir og sjálfbærnimarkmið

Íþróttahreyfingar geta lagt sitt af mörkum til ýmissa sjálfbærnimarkmiða (e. Sustainable Development Goals eða SDG), þ.m.t. heilsu og vellíðunar, kynjajafnréttis, gæði menntunar, sjálfbærrar þróunar, félagslegar þátttöku, friðar og jafnréttis. Þar að auki geta íþróttir haft mikil áhrif á umhverfið, svo sem að stuðla að grænum innviðum, sjálfbærum samgöngum, minnkun úrgangs, orkunýtingu, verndun og endurheimt landsvæða og græna nýsköpun.

Til þess að stuðla að sjálfbærri þróun með aðstoð íþróttar er samvinna og samstarf milli ýmissa hagsmunaaðila nauðsynleg. Íþróttasamtök, yfirvöld og aðrir hagsmunaaðilar ættu að þróa sjálfbærniáætlanir með áherslu á sjálfbæra starfshætti, samfélagsþátttöku og þátttöku án aðgreiningar. Stefna sem hvetur til samstarfs, sem og þátttöku allra hagsmunaaðila, er lykiltríði til að hraða framförum í átt að sjálfbærri þróun.

26

Umhverfisframtak íþróttahreyfinga

Frumkvæði íþróttahreyfingarinnar í umhverfismálum hefur farið ört vaxandi og stór samtök á borð við Alþjóðaólympíunefndina, knattspyrnusamband Evrópu, UEFA, og Sport and Sustainability International (SandSI) leitt þá hreyfingu. Unnið er að því að draga úr umhverfisáhrifum íþróttaviðburða, stuðla að sjálfbærni í aðfangakeðju íþróttaiðnaðarins og virkja aðdáendur og íþróttamenn í að styðja við sjálfbær samfélög.

Mikilvægt er að hafa umhverfisvænt skipulag íþróttamannvirkja til að lágmarka umhverfisáhrif. Þetta felur í sér staðarval, sjálfbæra hönnun, vistvæna landslagsmótun og vatns- og úrgangsstjórnun. Með því að innleiða sjálfbæra starfshætti geta íþróttamannvirki dregið úr umhverfisfótspori sínu og stuðlað að sjálfbærni.

Við skipulagningu íþróttamannvirkja, hvort sem er í byggð eða náttúrunni, ber að gera ráð fyrir þolmörkum náttúrunnar, umferðartengingu og skipulagningu starfsemi sem samrýmist náttúru og umhverfi. Með því að bjóða upp á bæði fullnægjandi og aðlaðandi íþróttamannvirki í byggð er hægt að draga úr samgöngupörf og stuðla að hreyfingu íbúa.

Á heildina litið eru möguleikar íþróttahreyfinga með grænu framtaki í sjálfbærri þróun umtalsverðir og aðferð til að takast á við alþjóðlegar áskoranir í leit að sjálfbærari framtíð.

Frekri upplýsingar sjá [Íþróttar- og umhverfisþjálfunarpakkanum – 5. eining.](#)

Skipulagning og innleiðing grænna íþróttaviðburða

Sjálfbærni er ekki ástand heldur ferli og á sumum sviðum íþróttahreyfingarinnar verður sjálfbærni í raun aldrei mögulegt. Þar af leiðandi er umhverfisleg sjálfbærni skilgreind sem það að uppfylla skilyrði sjálfbærnimarkmiða Sameinuðu þjóðanna (SDG), draga úr kolefnisfótspori og taka marktækan þátt aðgerðum til að draga úr umhverfisáhættu, sérstaklega á íþróttaviðburðum.

Í þessum kafla verður farið yfir þau ráð og leiðbeiningar í boði sem hægt er að beita þegar unnið er að fjármögnun, staðarvali og birgðaáætlun, flutningi og samskiptum á viðburðinum. Þessar hugmyndir eru eingöngu ætlaðar til að koma fólki af stað svo þetta er ekki tæmandi listi.

Hefjast handa

Áður en þú kafar dýpra í skipulagsáætlun þína er mikilvægt að þekkja og skilja gildi þess að halda sjálfbæran viðburð. Þessi gildi munu leiða ákvarðanir þínar og aðgerðir. Þessi gildi má skilja betur með því að skoða tengslin á milli:

- hagsmuna og væntinga hagsmunaaðila
- helstu sjálbærnivandamál sem tengist íþróttinni og viðburðinum
- mögulegra tækifæra og áhætta

Virking hagsmunaaðila (þ.e. einstaklinga eða hópa sem hafa hagsmuna að gæta þegar ákvarðanir eru teknar varðandi viðburðinn, s.s. sveitarfélög, styrktaraðilar, íþróttamenn, fjölmiðlar, frjáls félagasamtök og birgjar. Frekri upplýsingar sjá Íþrótt- og umhverfisþjálfunarpakkanum.) í opnum samræðum er ein áhrifaríkasta leiðin til að koma í veg fyrir möguleg vandkvæði í samstarfinu, skapa sameiginlegan grunn og lausnir. Því skaltu skrá niður þá hagsmunaaðila sem:

- hafa áhrif á hvernig þú stjórnar viðburðinum
- hafa sérfræðiþekkingu
- eru líklegir til að finna fyrir áhrifum aðgerða þinna, hlusta á þá, taka þeirra punkta til greina í aðgerðaráætlun þinni og gera grein fyrir þátttöku þeirra opinberlega.

Til að bera kennsl á þá sjálfbærnivanda sem gætu haft hugsanleg efnahagsleg, umhverfisleg og félagsleg áhrif á viðburðinn, er mælt með að:

- Veltu fyrir þér markmiðum og athöfnum viðburðarins
- Spurðu þig og teymi þitt hver eru nauðsynleg aðföng, flutningur, meðhöndlun úrgangs, efnahagslegt gildi, og áhrif viðburðarins á nærsamfélagið.
- Svo skaltu deila hugmyndum þínum og fá endurgjöf frá viðeigandi hagsmunaaðilum.

Loks skaltu meta hugsanlega sjálbærni áhættur og tækifæri sem tengjast rekstri viðburðarins og starfsemi þinnar, t.d.:

- Kænska, s.s. mögulegur skaði orðspors.
- Fjárhagslegar, s.s. að finna fjárfesta.
- Óviðráðanleg náttúruleg atvik, *force majeure*, s.s. eldsvoði, flóð og verkföll.
- Framkvæmdasvið, s.s. flæðisstjórnun, öryggismál og stöðuval.

Grænar tillögur fyrir íþróttaviðburði

Eftir að hafa kortlagt hagsmunaaðila þína, þarfir þínar, áskoranir og tækifæri, ættir þú að hafa stutta hugmynd um hvernig á að nálgast viðburðinn þinn. Þessi hluti miðar að því að veita þér grænar ráðleggingar um lykilatriði viðburðar. Reyndu að hafa í huga að listarnir hér að neðan eru ekki tæmandi og þú gætir þurft að laga hugmyndirnar að þínum íþróttaviðburði.

Vettvangur

- Veja tiltæk svæði þar sem mögulegt er
- Innleiða reykingarbann
- Nota visthverf hreinsiefni
- Takmarka notkun ökutækja með því að tryggja aðgang að bílastæðum í nágrenninu
- Draga úr hávaða með merkingum, virða samþykktir, þjálfun og skoðanir
- Virða staðbundna menningu og arfleifð og forðast að nota svæði með viðkvæm vistkerfi

Við staðarval skaltu spyrja þig:

1. Er það miðsvæðis? Íþróttamenn, starfsmenn og áhorfendur ættu að hafa stuttar og/eða þægilegar samgöngur.
2. Er aðgengi að almenningssamgöngum á svæðinu?
3. Er það öruggt fyrir þátttakendur, skipuleggjendur, starfsmenn og samfélagið?
4. Er það aðgengilegt öllum þátttakendum (sbr. hjólastólaaðgengi)?
5. Er nauðsynlegur vettvangur og búnaður þegar til staðar?
6. eru vísbendingar um sjálfbærnistefnu til staðar og í notkun?

28

Samgöngur

- Veita áhorfendum og íþróttamönnum upplýsingar, leiðbeiningar, fræðslu og hvatningu til að nota almenningssamgöngur.
- Hafa samband við yfirvöld almenningssamgangna á staðnum til að tryggja fullnægjandi og hagkvæmar samgöngur.
- Veita upplýsingar um nærliggjandi svæði, kort með stígum og hjólaleiðum.
- Þjóða upp á hjólastæði undir eftirliti eða koma á fót átaki til að lána hjól á meðan viðburðinum stendur.
- Nota skutlur sem hafa lágan útblástur, tvinnbíla eða rafbíla til að ferja teymið.

Matur og drykkir

- Stuðla að og styðja heilbriggt mataræði með hollum lágkolvetna valkostum (t.d. ávöxtum, grænmeti, kornmeti og öðrum ferskum, sykurskertum, natríumsnauðum, transfitulausum og óunnum matvælum).
- Útvega öruggt drykkjarvatn á öllum viðburðastöðum með því að útbúa vettvanginn með vatnsbrunnum.
- Virða sérstakar matarkröfur íþróttafólksins.
- Útvega eins mikið af lífrænum, árstíðabundnum og staðbundnum mat og mögulegt er.
- Útdeila mat með visthverfum, endurvinnanlegum og/eða lágmarks pakkningum.

- Veita samanbrjótanlega bolla, eða bolla sem brotna niður í náttúrunni í stað plasts.

Orku- og úrgangsstjórnun

- Stýra lýsingu, hitun og kæling eins og best verður á kosið.
- Minnka vatnsnotkun og nota endurnýtt vatn.
- Nýta sér tæki sem safna vatni og endurnýta það; klósett sem nota lítið vatn.
- Kaupa það sem er nauðsynlegt
- Skoða hvað keppendum er skaffað, hvort hægt sé að skipta því út fyrir plastfrjár vörur. Ein hugmynd er að veita praktískan hlut, s.s. endurnýtanlega vatnsflösku fyrir keppendur, í stað þess að veita hluti til sýnis, s.s. orðu.
- Sá úrgangur sem ekki er hægt að komast hjá því að losa skal vera endurnýttur, endurunnin eða sendur í moltu.
- Halda svæðinu hreinu með góðri notkun og staðsetningu rusla- og endurvinnslutunna.
- Útvega límmiða sem auka sýnileika hvernar tunnu fyrir sig (pappi, plast, lífrænt, annað).
- Gefa föt og búnað til smærri íþróttafélaga, félagasamtaka eða verslana sem selja notaða hluti.
- Biðja veitingamenn um að gefa mat sem verður eftir til góðgerðasamtaka.

Fjármögnun og aðfangakeðja

- Leita uppi styrktaraðila sem bæði hafa bolmagn til og skuldbinda sig því að stuðla að sjálfbærum íþróttaviðburðum (þ.e. með lágt kolvetnisfótspor, lítill úrgangur, siðferðislegri öflun hráefna og sjálfbærum rekstri).
- Gera grein fyrir þeim samtökum í samfélaginu sem vinna gegn loftlagsbreytingum og leita að möguleikum til samstarfs.
- Gæta þess að birgjar starfi í samræmi við íslenskar og evrópskar siðareglur (siðareglur ESB um ábyrg matvælavæðskipti og markaðshætti má finna [hér](#)).
- Nota staðbundin samtök fyrir tímabundin störf, sjálfbóðaliða og verktaka og tryggðu sanngjarnt launakerfi.
- Nýta samstarf við staðbundin fyrirtæki sem styðja við fjölbreytileika og fólk með fjölbreyttan bakgrunn.
- Ræða við styrktaraðila hvernig best sé að tryggja að plastlausri og sjálfbærri framtíðarsýn sé viðhaldið þegar fyrirtæki þeirra eru kynnt og auglýst.

Samskipti og útbreiðsla

- Velja nokkur markviss skilaboð og hafa þau gegnumgangandi í gegnum allan viðburðinn. Þó þarf að gæta þess að “grænþvo“ ekki skilaboðin með því að ofnota hugtök og myndir sem eru ónákvæmar eða ofselja umhverfisvenjur stofnunar.
- Innleiðing rafrænna kerfa fyrir skráningu viðburða, samskipti, fjármál og mætingarvottorð þar sem unnt er.
- Fyrir matsferlið skal útbúa QR kóða sem leiðir fólk á matstæki á netinu (t.d. Google Forms) og verða fánlegir á ákveðnum stöðum á viðburðinum.
- Forðastu óþarfa pappír, flugmiða og póstsendingar.

Frekri upplýsingar sjá [Íþrótt- og umhverfisþjálfunarpakkanum – 6. eining](#).

Hvernig skal útfæra íþróttaviðburði í náttúrunni

Við skipulagningu íþróttaviðburða fylgjum við venjulega ákveðnu skipulagi sem hefur þá tilhneigingu að vera eins á öllum íþróttaviðburðum. Sem dæmi er hægt að hafa staðlaða aðferð við skipulagningu knattspyrnuleikja eða hlaupa. Þá má spyrja hvort hugað sé að umhverfisáhrifum viðburðarins í þessu skipulagi. Líklega ekki, en það er alltaf pláss fyrir úrbætur.

Skipulagning grænna íþróttaviðburða er mikilvæg, ekki bara fyrir íþróttafélagið og félagsamtök, heldur einkum fyrir þátttakendur, áhugafólk, ungt fólk og fjölskyldur þeirra. Vitundaraukning um umhverfismál og tengsl íþróttanna við umhverfið, fræðsla og miðlun þekkingar og upplýsinga til ungs fólks, fjölskyldna þeirra, áhugamanna íþróttamanna, er grundvallaratriði til að dreifa skilaboðum grænnar hreyfingar. Þetta á sérstaklega við þegar um ungt fólk er að ræða; því fyrr sem það hefur aðgang að þessari þekkingu því meiri verða framtíðaráhrifin.

Að skipuleggja íþróttaviðburði með umhverfið að leiðarljósi er því leið til að vekja athygli á umhverfismálum, í þessu tilviki á vettvangi þátttakenda.

Til þess að skipuleggja íþróttaviðburði í náttúrunni er ráðlegt að setja varpa fram eftirfarandi spurningum:

- Hver eru möguleg áhrif íþróttarinnar á umhverfið?
- Hvernig viðburðurinn sem skipuleggja skal getur haft áhrif á náttúrulegt umhverfi hans.
- Hverju er hægt að breyta til að takmarka áhrif viðburðarins á umhverfið?

30

Green League líkanið leggur til að íþróttaviðburðir geta falið í sér **iðkun íþróttarinnar sjálfar og einn fræðslu- og upplifunarpátt**. Þetta leiðir til að þess að þeir hópar sem mæta velti fyrir sér áhrifum íþróttanna og viðburða á umhverfið á sama tíma og þeir upplifa viðburðinn sjálfan.

Á meðan leikum stendur má vekja athygli þátttakenda á sérstökum umhverfisáskorunum eða eiginleikum sem tengjast íþróttinni sem þeir stunda. Í kjölfar íþróttastarfsins getur farið fram óformleg fræðsla um nærumhverfið, t.d.:

- umræða um skóglendi
- útskýring á hlutverki þess vistkerfis í umhverfinu sem heild
- velta fyrir sér þeirri mengun sem fylgir viðburðinum
- velta fyrir sér hvernig hægt er að vernda umhverfið á sama tíma og íþróttir eru iðkaðar
- velta fyrir sér hlutverki vistkerfisins í okkar daglega lífi og hvernig okkar aðgerðir geta haft áhrif á það

Að lokum má nefna að þessar spurningar og aðferðir eru leiðbeiningar sem íþróttasamtök og íþróttastarfmenn gætu nýtt sér við útfærslu íþróttaviðburða með umhverfið að leiðarljósi. Þú gætir líka setið á öðrum góðumhugmyndum sem hægt er að nota!

Skipulagning íþróttaviðburða með umhverfið að leiðarljósi

Skipulag íþróttaviðburða, ásamt sjálfbærri starfsemi, stuðlar að því að færa ungt fólk nær náttúrunni og verði þannig meðvitaðri um mikilvægi að gæta umhverfisins. Íþróttir eru ómissandi þáttur í miðlun gilda umhverfisverndar á skemmtilegan hátt og hefur máttinn til að virkja ungt fólk.

Slíkt má skipuleggja með ólíkum aldurshópum, félagslegum og menningarlegum bakgrunni. Þessi starfsemi laðar ekki einungis að sér íþróttunnendur, heldur líka fólk sem er annt um umhverfismál. Innleiðing slíkrar starfsemi, sem tengir saman umhverfið og íþróttir, eykur ekki aðeins vitund um mikilvægi þess að vernda umhverfið, heldur er það einnig líkamsrækt sem er öllum holl.

Sameining íþrótt- og umhverfisaðgerða hefur þ.a.l. jákvæð áhrif á tveimur sviðum, annars vegar á sviði umhverfisverndar og hins vegar á sviði heilsu og vellíðunar.

Umhverfisvæn íþróttamót

Skipulagning íþróttamóta sem taka mið af umhverfinu, stuðlar að heilbrigðri og sanngjarnri samkeppni. Samvinna er nauðsynleg í því að skapa hreint umhverfi áður en hafist er handa. Þegar svæðið er hreint og með það að leiðarljósi að ekki megi henda rusli á meðan á mótinu stendur, er hægt að stuðla að minni þreytu í lok mótsins. Á meðan viðburðinum stendur er einnig hægt að hafa hreinsunarstarf, bæði fyrir viðburðinn og eftir að honum lýkur. Þannig verða þátttakendur meðvitaðri um hvernig það að hlúa betur að umhverfinu getur dregur úr erfiðleikum þess að taka til og leiða þannig hreyfinguna að halda náttúrunni hreinni. Áhorfendur fylgjast með því sem þeir sjá og dreifa þannig þeim boðskap að mikilvægt sé að hafa ekki neikvæð áhrif á umhverfið okkar.

Mikið svigrúm er fyrir skipulagningu slíkra íþróttaviðburða: íþróttina, umhverfið, tíma árs og áhugi ungs fólks, hefur allt áhrif á ákvarðanatöku í skipulagningu hverju sinni. Þó ber að hafa í huga að til þess að sameina íþróttaviðburði og umhverfisvernd þyrfti íþróttin að vera iðkuð úti. Ekki er skylda að vera í ósnertri náttúru heldur er okkur öllum í hag að halda borgum okkar hreinum, sér í lagi þar sem allur úrgangur sem skilinn er eftir á götum og gangstéttum getur borist til sjávar eða í skóg með regni eða vindi. Þess vegna getur slík starfsemi í borgum einnig stuðlað að aukinni umhverfisvitund og fengið fólk til að hugleiða þá staðreynd að margt smátt geri eitt stórt - aðgerðir í einu umhverfi geta haft mikil áhrif á vistkerfi fjarri því.

Að sameina myndu hlið keppnisíþróttar við umhverfisaðgerðir og gagnrýna hugsun er góð leið til að læra á meðan þú æfir þig og skemmtir þér. Í þessu tilfelli er notast við hópíþrótt til að fólk upplifi sem hlut af heild: fótbolta, blak, körfubolta, handbolta, krikket, vatnspóló, o.s.frv., til að stuðla að samvinnu fólks, ekki aðeins í að vinna keppnina, heldur einnig í því að hreinsa umhverfið. Til þess þarf koma á fót blönduðu stigakerfi sem telur ekki aðeins íþróttastig heldur einnig umhverfisstig (sjá neðar í kafla um blandað stigakerfi).

Íþrótt- og umhverfisboðhlaup

Boðhlaup er annað dæmi um sameiningu íþróttar og umhverfisaðgerðir; í þessu tilviki finnst upplifir fólk sig sem hluta hóps vegna þess hvernig boðhlaup hvetja til samvinnu þeirra ungmenna sem keppa. Í boðhlaupi er sú hugmynd undirstrikuð að athöfn eins manns hafi afleiðingar á gjörðir annarra.

Þessi tegund af athöfnum er innblásin af plokkskokk reglunni (tína rusl á meðan þú skokkar), en undanfari þess er einföld sorphirða, notkun ruslapoka til að safna saman rusli og nota sem kefli í

GREEN LEAGUE
Sport Alliance for the Environment

www.green-league.eu

boðhlaupi. Skilaboðin sem verið er að koma á framfæri eru efling góðra umhverfisvenja sem gefa einnig stig.

Ef um er að ræða að sameina íþróttir og umhverfisaðgerðir munu boðhlaupin sjá sigurlið, sem mun ekki endilega vera það lið sem fyrst klárar hlaupið, heldur það lið sem fær flest stig sem reiknað er með blönduðu stigakerfi (s.s. með því að tína rusl, sjá neðar í kafla um blandað stigakerfi).

Fyrirhuguð starfsemi er „kapphlaup“ en hægt er að laga hana að viðburði hvers skiptis: hægt er að skipuleggja hana á vegum, á landi, í vatni, á mismunandi hátt og hvenær sem er árs.

Blandað stigakerfi

Þegar íþróttaviðburðir og boðhlaup eru skipulögð með hliðsjón af umhverfinu, eins og hefur verið fjallað um í köflunum hér á undan, er mikilvægt að hafa stigakerfi sem tekur saman stig bæði fyrir íþróttahliðina og umhverfishliðina.

Blandað stigakerfi er það kerfi sem lagt er til og hannað til þess að telja bæði stig fyrir afrek í íþróttinni sem og umhverfinu til góðs.

Blandaða stigakerfið gæti t.a.m. verið á þessa leið:

- Vitundarmyndbönd (1 “grænt stig” fyrir hvert myndband sem er deilt)
- Ruslapokar (1 “grænt stig” fyrir hvern fylltan poka)

Með þessu er lokaniðurstaða leiks reiknuð út með öll stigin í huga. Hér er dæmi um slíka stigagjöf:

LIÐSÍPRÓTT - Lokaniðurstaða = íþróttastig * Græn stig

Dæmi: Blak

	RAUÐA LIÐIÐ	GULA LIÐIÐ
STAÐAN Í LEIKNUM	3	2
MYNDBAND BIRT	5	9
FULLIR POKAR	2	2
LOKASTAÐAN	$3 * (5+2) = 21$	$2 * (9+2) = 22$

Dæmið sýnir að þrátt fyrir að rauða liðið hafi unnið blakleikinn þá er sigurvegarinn gula liðið vegna grænu stiga sinna.

Ath: Ef annar liður grænu stíganna er 0 er lokaniðurstaga fjöldi marka í íþróttinni.

BOÐHLAUP - Lokaniðurstaða = tími – (n° ruslapoka * ½ sekúnda)

Dæmi

	RAUÐA LIÐIÐ	GULA LIÐIÐ
TÍMI	57 Sekúndur	56 Sekúndur
FULLIR POKAR	4	1
LOKASTAÐAN	$57 - (4 * 0,5) = 57 - 2 = 55$	$56 - (1 * 0,5) = 55,5$

Í þessu dæmi hljóp gula liðið boðhlaupið á 56 sekúndum, 1 sekúndu betur en rauða liðið, en lokaniðurstaðan er þó að rauða liðið ber sigur af hólmi þar sem það safnaði fleiri ruslapokum.

Lokaniðurstöður eru því reiknaðar í lok hvers keppni til að skera úr um hver sigurvegarinn er.

Aðgerðir

Svæðisbundin íþróttasambönd (e. local sports associations), þ.e. ekki landssambönd, geta unnið í þágu íþróttahreyfingarinnar í heild sinni með því að gegna hlutverki fulltrúa fólksins. Með því er félögum um leið kleift hafa fá tækifæri til að hafa áhrif á bæjar- eða borgarpólitík; hafa áhrif á framkvæmd viðeigandi ráðstafana og innleiðingu stefna. Auk þess geta þau stuðlað að eflingu umhverfisvænnar starfsemi og hvetja til jákvæðs viðhorfs þátttakenda og almennings til umhverfisins.

Hér verður áhersla lögð á þrjár leiðir sem íþróttafélög geta valið til að ná þessum sjálfbærnimarkmiðum.

1. Vitundarvakning
2. Viðburðir
3. Innviðir

Vitundarvakning

Almenningsvitund er mjög mikilvægur hlekkur í auknum stuðningi

Meðvitund almennings um málefni grænnar hreyfingar í íþróttum er mikilvæg til að auka eldmód og stuðning, örva sjálfvirkni og aðgerðir til að ná sameiginlegum markmiðum. Aukning pólitískrar vitundar er mikilvæg þar sem stefnumótendur og stjórnálamenn gegna lykilhlutverki í innleiðingu og útfærslu ákveðinna starfshátta.

Endanlegt markmið slíkrar starfsemi er að breyta til frambúðar hegðunarmunstri einstaklinga og stofnana. Hún miðar að því að tryggja að allir viðeigandi hagsmunaaðilar skilji um hvað málið snúist og grípi til aðgerða til að bregðast við.

Meðal aðgerða íþróttafélaga til vitundarvakningar má nefna:

- Stefnu íþróttafélaga
Móta og innleiða viðmiðunarreglur sem nær til reksturs félagsins og allra félagsmanna þess. Þær reglur skulu miða að öllum áætlunum og framkvæmdum félagsins og geri ráð fyrir rástöfunum í umhverfisvernd.
- Reglulegar vitundarvakningarherferðir
Nokkrum sinnum á ári skal skipuleggja herferð sem snýr að því að vekja athygli á umhverfisverndarmálum. Hægt er að auka sýnileika slíkrar herferðar með fréttablöðum, upplýsingaspjöldum (með endurunnum pappír eða rafpósti), vistvænum bolum, samfélagsmiðlum, opinberum umræðum o.fl.
- Heimasíðu og samfélagsmiðla
Hannaðu vefsíðu sem endurspeglar umhverfisstefnu þína, nýttu samfélagsmiðla og tengslanet þitt til að dreifa skilaboðum þínum. Skipulagning leikja á samfélagsmiðlum getur líka verið frábær leið til að vekja athygli á málefninu.
- Ávörp

Sem hluti af starfsemi þinni skaltu ávarpa félagsmenn þína og almenning, draga fram málefni umhverfisverndar og kalla eftir aðgerðum.

Nokkur dæmi:

[Climate ADAPT](#)

[Ecosphere+](#)

[SportandDev](#)

Viðburðir

Íþróttaviðburðir og reglubundið íþróttastarf grundvöllur íþróttafélaga til að innleiða stefnu í umhverfisverndarmálum og lagt áherslu á nýtingu vistvænni auðlinda.

Árangursrík innleiðing hvers liðar krefst skipulagningar. Til að fá starfsemi þín geti talist græn skal skipuleggja eftirfarandi:

- Markvissar aðgerðir

Með markvissum aðgerðum og er hægt að tengja starfsemi félagsins almennri umhverfisvernd, varðveislu hreins vatns, endurnýjanlegum orkugjöfum, minnkun kolefnisfótspors, minnkun úrgangs o.s.frv.

- Hagsmunaaðilar

Til að innleiðingin takist vel þarf víðtækan stuðning: sjálfbóðaliða sem vinna nauðsynlega vinnu, fjárhagsaðstoðarmenn sem veita nauðsynlegan fjárhagslegan og efnislegan stuðning, fjölmiðlafulltrúa sem tryggja nauðsynlega kynningu, umhverfisvænar samgöngur, meðhöndlun úrgangs, notkun umhverfisvænna efna (s.s. pappabolla), o.s.frv.

- Framkvæmd

Mikilvægt er að velja staðsetningu, dagsetningu og tímasetningu fyrir viðburðinn svo hann sé sem sýnilegastur og hafi því meiri áhrif.

Gerðu skýrt grein fyrir tilgangi og markmiðum viðburðarins.

Bjóða skal upp á vistvænt val, t.d. samgöngur, endurvinnslutunnur o.s.frv.

Skilgreindu hvernig skuli mæla áhrifin og kynntu niðurstöðurnar.

Nokkur dæmi:

[Responsible sports events](#)

[SFORAE](#)

[Going green: How to host an eco-friendly event](#)

Innviðir

Innviðir íþróttafélaga gegna mikilvægu hlutverki í íþróttum. Flestar íþróttir nútímans krefjast einhvers konar innviða (íþróttavellur, körfuboltaheillir, o.s.frv.) og án þeirra er oft ekki hægt að stunda íþróttina. Jafnvel þær íþróttir sem annars er hægt að stunda í náttúrunni krefjast einhvers rýmis (t.d. gönguskíði, motocross, kajak/kanó o.s.frv.).

Umhyggja fyrir umhverfinu byrjar hjá grasrótinni. Íþróttafélög safna saman stórum hópi fólks og er fulltrúi hans. Þetta gerir það að verkum að félagið getur haft áhrif á nærumhverfi sitt og veitir því tækifæri til að hafa áhrif á sveitarstjórnarmál og hvetja til þess að upp séu teknar viðeigandi stefnur og aðgerðir í þágu umhverfisins.

Íþróttasamtök og félög hafa þannig einstakt tækifæri og um leið skyldu til að hafa áhrif, m.a. á staðsetningu og uppbyggingu íþróttamannvirkja. Lykilatriðin sem samtök geta vakið athygli á eru:

- Skipulagning íþróttamannvirkja
Allt frá staðsetningu byggingarinnar til notkun umhverfisvænna byggingarefna og aðferða.
- Notkun sparneytinna tækja
All frá uppsetningu endurnýjanlegra orkugjafa, svo sem vind- og sólarorku, til sparneytinna kosta, s.s. orkusparandi lýsingu, upphitun og kælingu
- Vatnsnotkun og úrgangsstjórnun
- Aðgengi að samgöngum
Huga að staðsetningu innviða með hliðsjón af aðgengi að samgöngum, bæði fótgangandi, hjólandi og akandi, sem með aðgengi að almenningssamgöngum.

Nokkur dæmi:

[Green Technology tips](#)

[Sustainable infrastructure](#)

[Strategic Policies for Sustainable Infrastructure](#)

[How to Design a Sustainable Sports Facility](#)

Meginreglur og markmið

Þau almennu markmið unnið er að með grænum íþróttum tengjast þeim meginreglum um framkvæmd viðburða, sem vísa til markmiða viðburðarins sjálfs.

Meginreglur grænna íþróttar

Rammasamningur Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar (United Nations Framework Convention on Climate Change, eða UNFCCC) kom á fót alþjóðlegum umhverfissáttmála til að berjast gegn „hættulegum afskiptum manna af loftslagskerfinu“, meðal annars með því að koma á stöðugleika gróðurhúsalofttegunda í andrúmsloftinu. Sáttmálinn var undirritaður af 154 ríkjum á ráðstefnu Sameinuðu þjóðanna um umhverfi og þróun (UNCED), óformlega þekkt sem *Earth Summit*, sem haldin var í Rio de Janeiro 3. til 14. júní 1992.

Íþróttaiðnaðurinn er sá iðnaður, að tískuiðnaðinum undanskildum, sem frumkvæði að loftslagsaðgerðum var hrundið af stað. Íþróttasamtök og þeirra samfélög sameinuðust með ákveðnar meginreglur í fyrirrúmi og staðsettu rekstur sinn á braut hagkerfis með lítinn útblástur (e. low carbon economy), en leiðtogar heimsins komu sér saman um og samþykktu hreyfinguna í París: Sports for Climate Action¹¹.

Fimm meginreglur hafa verið gefnar út sem þátttakendur hreyfingarinnar skulu fylgja:

1. Standa fyrir átaki til að stuðla að aukinni umhverfisábyrgð
2. Draga úr heildar áhrifum á loftslag
3. Standa fyrir fræðslu um umhverfisaðgerðir
4. Stuðla að sjálfbæru og skynsamlegu neyslumynstri
5. Berjast fyrir aðgerðum í loftslagsmálum með samskiptum

38

Markmið

1. Draga úr umhverfisfótspori íþróttastarfs og viðburða
2. Stuðla að sjálfbærum rekstri sem styður við íþróttaviðburði og þjálfun.
3. Draga úr umhverfisfótspori sem tengist samgöngum íþróttahreyfingarinnar.
4. Sala á vörum
5. Stuðla að sjálfbærni (miðlað bæði vandamálunum og lausnunum við þeim)

¹¹ [Sports for Climate Action, UN](#)

Meginreglur grænna íþróttaviðburða

Öryggi

Öryggi allra þátttakenda, gesta og starfsfólks ætti að vera í forgangi í grænu íþróttastarfi og viðburðum þess. Þetta getur falið í sér að innleiðingu öryggisreglna og neyðaráætlanir, veita fullnægjandi læknisþjónustu og tryggja að öll aðstaða sé örugg og vel viðhaldið.

Opin þátttaka

Grænt íþróttastarf og viðburðir skulu taka á móti öllum þátttakendum, óháð bakgrunni, kynþætti, kyni eða hæfni. Það á meðal annars við um að tryggja aðgengi allra að nauðsynlegri aðstöðu, stuðla að fjölbreytileika og búa til hýrlegt umhverfi fyrir þá sem taka þátt.

Jafnrétti

Grænt íþróttastarf og viðburðir skulu stuðla að jafnrétti og sanngirni á öllum sviðum viðburðarins. Það á meðal annars við um að tryggja öllum þátttakendum jafnan aðgang að auðlindum og tækifærum, stuðla að launajöfnuði, fjölbreytileika og þátttöku.

Samstarf

Græn íþróttahreyfing og viðburðir

Grænt íþróttastarf og viðburðir krefjast samvinnu milli ólíkra hagsmunaaðila, þar á meðal skipuleggjenda, þátttakenda, styrktaraðila og samfélagsins. Samvinna getur stuðlað að sjálfbærni, öryggi, þátttöku og jafnrétti. Það á meðal annars við samstarf við nærliggjandi fyrirtæki um aðgengi að sjálfbærum vörum, samstarf við félagasamtökum við að stuðla að fjölbreytileika, og samstarfi við opinberar stofnanir til að stuðla að öryggi og að allt samræmist lögum og reglum.